

Paulus op weg naar Filippi

door: Peter Cuijpers

Handelingen 16:11-15

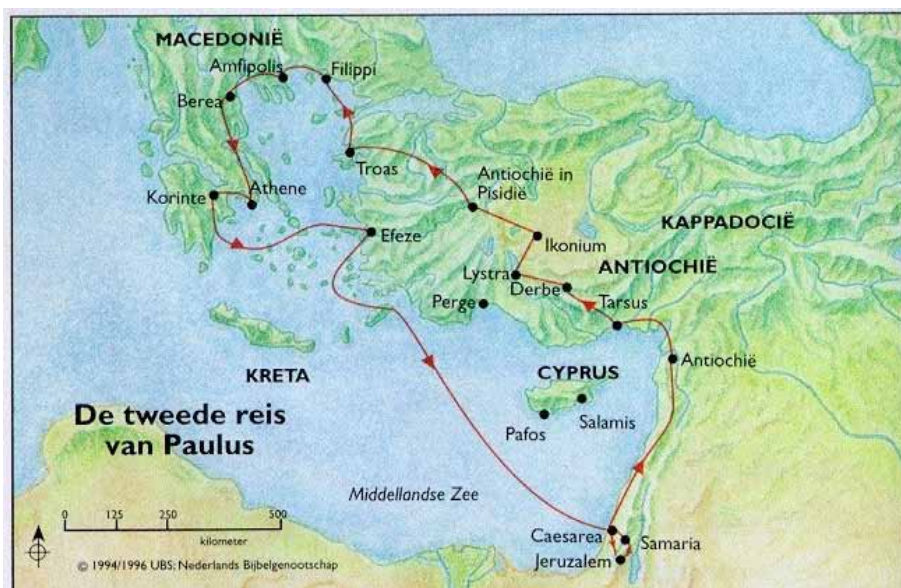
Handelingen 16:11 begint met de woorden: ‘wij’ nu voeren van Troas af. Deze ‘wij’ zijn Paulus, Silas, Timoteüs, én Lucas die zich in Troas bij het gezelschap had gevoegd (16:10). Lucas geeft een gedetailleerde beschrijving van de reisroute. Van Troas voeren zij af en liepen recht op Samotrake aan, waar zij overnachtten. De volgende dag ging het naar Neapolis, en vandaar naar Filippi (16:11-12). De overtocht verliep zeer voorspoedig. De afstand tussen de havensteden Troas en Neapolis – ongeveer 230 km – legden zij in twee dagen af. Later deden ze er in tegenovergestelde richting vijf dagen over (20:6). Samotrake is een klein eiland, met een gelijknamige stad, in de Egeïsche zee.

Neapolis, d.i. nieuwe stad, was de havenstad van het belangrijke Filippi, dat 16 km landinwaarts lag. Van Neapolis reisden ze meteen door naar Filippi. Filippi was genoemd naar koning Filippus van Macedonië, de vader van Alexander de Grote. Het was een ‘kolonie’. Na zijn overwinning op Antonius en Cleopatra in de zeeslag bij Actium (31 v. Chr.) maakte Octavianus Filippi tot een Romeinse kolonie. Het ontving het ‘ius italicum’ en heette officieel: Colonia Augusta Julia Philippensium. In een kolonie hadden de burgers dezelfde rechten als in de Italische steden. De

bewoners beschouwden zich dan ook als Romeinen (16:21).

In Filippi

In Handelingen 16:13 schrijft Lucas: “En wij verbleven enige dagen in die stad.” De ‘enige’ dagen hebben niet betrekking op het hele verblijf in Filippi, want in vers 18 wordt over ‘vele’ dagen gesproken. De ‘enige’ dagen zijn de dagen die zij gebruikt hebben om Filippi te verkennen. Gewoontegetrouw ging Paulus eerst op zoek naar een synagoge, omdat hij zich eerst tot de Jood richtte en daarna tot de Griek. Na enig spuurwerk kwamen ze er al snel achter dat zich in Filippi geen synagoge bevond. Van een grote Joodse gemeenschap was dan ook geen sprake. Als ze al een Joodse bijeenkomst wilden tegenkomen, moesten ze het buiten de stad zoeken. Op de sabbatdag gingen zij de poort uit naar de rivier (de Gangites), waar zij dachten dat een gebedsplaats zou zijn (16:13). En inderdaad, ze troffen een aantal vrouwen aan die daar waren samengekomen om te bidden. Lucas zegt dat zij gingen zitten en tot de vrouwen spraken die waren samengekomen. Het was onder de Joden gebruikelijk dat er door de rabbi’s (mannen) ‘zittend’ onderwijs werd gegeven (vgl. Matt. 5:1-2; Luc. 4:20).

Lydia

Op één vrouw wordt op bijzondere wijze de schijnwerper gericht: Lydia, een purperverkoopster uit de stad Tyatira, die God vereerde (16:14a). Hier worden achtereenvolgens haar naam, beroep, geboorteplaats en verhouding tot God opgesomd. Een heidense zakenvrouw, genaamd Lydia uit Tyatira, die in Filippi woonde en die tot het jodendom was bekeerd en in de God van Israël geloofde. Zij hoorde toe en de Heer opende haar hart, zodat zij acht gaf op wat door Paulus werd gesproken (vs. 14b). Het was dus niet een *man* (16:9), maar een *vrouw* die als eerste in Europa tot geloof kwam en zich liet dopen.

Hier zien we dat we voorzichtig te werk moeten gaan met het interpreteren van 'gezichten'. De predikers hadden misschien verwacht nu een Macedonische man te ontmoeten om hem het evangelie te verkondigen. Maar nee, het was een vrouw. De kernboodschap van het gezicht was naar Macedonië te gaan en daar het evangelie te verkondigen. De Macedonische man is maar bijzaak in dit gezicht. Maar waarom liet God Paulus dan een man zien en geen vrouw? Hij wist toch dat niet een man, maar een vrouw het eerst tot geloof zou komen? Ja, dit wist God! De man die tot geloof komt, vinden we in de volgende perikoop (Hand. 16:16-34). Waarom dan tóch een man en geen vrouw? Heeft God ons hiermee iets te zeggen of niet? Nadenken over dit soort vragen maakt de Bijbel juist zo boeiend.

Laten we nog eens op een rijtje zetten wat er met Lydia gebeurde, toen Paulus sprak:

1. Zij hoorde toe.
2. De Heer opende haar hart.
3. Zodat zij acht gaf op wat door Paulus werd gesproken.
4. Zij met haar huis lieten zich dopen.
5. Zij opende haar huis voor Paulus en zijn metgezellen.

Paulus zegt dat het geloof uit de prediking is, en de prediking door het woord van Christus (Rom. 10:17). Ieder die de naam van de Heer zal aanroepen, zal behouden worden. Maar als er geen 'prediker' is die het evangelie verkondigt, kan men ook niet geloven in Hem die men moet aanroepen. Hoe zullen ze geloven in Hem van Wie zij niet gehoord hebben? En hoe zullen zij horen zonder iemand die predikt (Rom. 10:13-14)? Hier wordt nog eens duidelijk hoe belangrijk het is om het evangelie te prediken. Als wij de mensen niet vertellen Wie de Heer Jezus is en wat Hij voor ons heeft gedaan, kunnen ze ook niet geloven in Hem die ze moeten aanroepen. Laten we ons daarom niet schamen voor het evangelie; want het is Gods kracht tot behoudenis voor ieder die gelooft (Rom. 1:16). Wie weet, misschien is er onder de toehoorders een Lydia wier hart door de Heer wordt geopend?

Opmerkingen over de doop

Direct nadat Lydia tot geloof was gekomen, werd zij met haar huis gedoopt. In het boek Handelingen is geen sprake van een soort wachttijd tussen bekering, geloof en doop. De drieduizend die na de prediking van Petrus tot geloof waren gekomen, werden meteen gedoopt (Hand. 2:41). Ditzelfde zien we bij de Samaritaanse mannen en vrouwen (Hand. 8:12), de Ethiopische kamerling (Hand. 8:36-38), Paulus (Hand. 9:18), Cornelius en allen die het woord hoorden (Hand. 10:46-48), enzovoort. Op het moment dat wij het woord der waarheid, het evangelie van onze behoudenis horen en geloven, worden wij gedoopt en verzegeld met de Heilige Geest (Ef. 1:13). Wij zijn op datzelfde moment gered uit de macht van de duisternis en overgebracht in het koninkrijk van de Zoon van Gods liefde (Kol. 1:13,14).

Dit 'onzichtbare' proces, deze overgang van de duisternis naar het licht, brengen wij 'zichtbaar' tot uitdrukking als wij ons laten dopen. Wij laten zien dat

aan ons oude leven in zonde een einde is gekomen. De doop voegt ons bij (of: tot) Christus. Wij zijn met Hem begraven door de doop tot de dood, opdat, zoals Christus uit de doden is opgewekt door de heerlijkheid van de Vader, zo ook wij in nieuwheid van leven zouden

wandelen (vgl. Rom. 6:1-4). We zien dat de praktijk en de leer over de doop als vanzelf in elkaar overgaan. Het zijn Paulus en Petrus die ons leerstellig onderwijs over de doop geven. Het boek Handelingen is echter niet zozeer een leerstellig, maar een praktisch boek. Anders gezegd: als we willen weten wat de leer over de doop is, moeten we te rade gaan bij de brieven van Paulus en Petrus. In Handelingen wordt niet op de leer ingegaan. Er wordt eenvoudig gedaan wat de Heer aan Zijn discipelen (apostelen) heeft opgedragen: "*Gaat dan heen, maakt alle volken discipelen, hen dopend tot de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest en hen lerend te bewaren alles wat Ik u heb geboden*" (Matt. 28:19). Eigenlijk staat hier: Discipelt alle volken door hen te dopen en te leren. Je wordt een discipel (leerling, volgeling) van de Heer Jezus door je te laten dopen en door je te laten leren hoe een discipel, een volgeling van de Heer Jezus behoort te leven.

Om over na te denken

Zijn we niet ver afgedwaald van de eenvoud zoals we die terugvinden in het boek Handelingen? Wat leert de Bijbel? Door de doop word ik een leerling, een discipel van de Heer Jezus. De doop plaatst mij dus in de

schoolbank van Christus. Het leerproces kan beginnen. Wij draaien de zaak vaak om: pas als iemand het leerproces heeft doorlopen, is hij of zij klaar om gedoopt te wordenⁱ. Eerst moet er een soort theoretische examens worden afgelegd en pas dan mag er gedoopt worden. Daarmee is niet gezegd dat we de 'leerstelling' kant van de doop maar overboord moeten gooien. Natuurlijk niet! De leer over de doop hoort bij het onderwijs dat de 'discipel' krijgt. Wie goed heeft gelezen, begrijpt wat ik bedoel. Laten we dus vasthouden aan wat de Bijbel leert. De volgorde die we in de Schrift vinden, is *geloof – doop – leer* en niet *geloof – leer – doop*.

Dat wij de leer over de doop niet zomaar kunnen loskoppelen van de doop zelf, zal ik aan de hand van een praktijkvoorbeeld verduidelijken: Een jonge vrouw komt tot geloof in de Heer Jezus. Ze heeft het verlangen een gemeente te bezoeken en ook deel te nemen aan het avondmaal. De oudsten van de gemeente hebben een aantal gesprekken met haar en komen tot de conclusie dat ze met een gelovige te maken hebben. Aan de voorwaarde om gedoopt te mogen worden is dus voldaan. Uit de gesprekken blijkt echter dat onze kersverse zuster ongehuwd samenwoont. Probleem!! Mag deze vrouw wel of niet gedoopt worden? De oudsten hebben ervoor gekozen om haar te dopen. Zij hebben zich keurig gehouden aan de volgorde: geloof – doop – leer. Maar hebben zij daar in dit geval goed aan gedaan? Niet iedereen die bij ons aanklopt, kan zonder meer gedoopt worden.

Toen de menigten uit Jeruzalem tot Johannes de Doper uitliepen om door hem gedoopt te worden, maakte hij op zijn eigen karakteristieke wijze duidelijk dat ze bij hem aan het verkeerde adres waren: *“Adderengebroid, wie heeft u een aanwijzing gegeven om de komende toorn te ontvluchten? Brengt dan vruchten voort, de bekering waardig”* (Luc. 3:7-8). Johannes zegt hier: Als je zegt dat je je hebt bekeerd, moet ik dit ook kunnen zien. Ik wil vruchten zien die bij je bekering horen. Ongehuwd blijven samenwonen is geen vrucht die bij de bekering hoort. Dit hoort thuis in de duisternis en niet in het licht. Iemand die door de doop zichtbaar partij kiest voor de Heer Jezus kan niet langer in de duisternis blijven wandelen (vgl. 1 Joh. 1:5-7). Dit is in strijd met de waarheid, en het tegenovergestelde van wat men met de doop tot uitdrukking wil brengenⁱⁱ. De doop is een vraag voor God van een goed geweten (1 Petr. 3:21). Iemand die de Heilige Geest heeft ontvangen en blijft samenwonen, kan onmogelijk een goed geweten voor God hebben.

Wij moeten het geweten in zo'n situatie dan ook laten spreken en niet met het doopwater uitblussen. Zouden wij in de zonde blijven, opdat de genade toeneemt? Volstrekt niet! (Lees Rom. 6:1-14). Iemand die in de Heer Jezus gelooft, kan niet langer in de zonde blijven. Tegen zo iemand moeten we zeggen: *“Elke boom die geen goede vrucht voortbrengt, wordt omgehakt en in [het] vuur geworpen”* (Luc. 3:9b). Wat moet er dan gedaan worden (Luc. 3:10)? Verander je leven. Laat zien dat je een boom bent die goede vruchten voortbrengt: *“Geef aan hen die gebrek lijden. Vordert niets méér dan u is voorgeschreven. Plundert niemand uit en beschuldig niemand vals”* (Luc. 3:11-14). Tegen een dief zeggen we dat hij niet meer moet stelen (Ef. 4:28). Een alcoholist of drugsverslaafde moet afkicken en kan niet blijven doorgebruiken. Een overspelige moet ophouden met hoereren. En iemand die ongehuwd samenwoont, mag niet blijven samenwonen!

Van een dopeling mag worden verwacht dat er werkelijk een 'bekering' heeft plaatsgevonden. En als in een gesprek blijkt dat zich in zijn of haar leven nog zaken afspeelen die in strijd zijn met hetgeen wij in de doop tot uitdrukking willen brengen, zal er eerst 'opgeruimd' moeten worden. Wij leven in een gebroken wereld. Mensen hebben vaak een puinhoop gemaakt van hun leven. Puiruimen vergt veel kracht en energie (vgl. Neh. 4:10). De doop kan het startpunt zijn van dit opruimingsproces. Een verslaafde die oprecht een nieuwe start wil maken met de Heer Jezus, zou ik de doop zeker niet willen onthouden. Dit zou wel eens een ontmoedigende en averechtse uitwerking kunnen hebben. Maar tegen iemand die ongehuwd samenwoont, zou ik zeggen: 'Ga eerst naar het stadhuis en kom dan terug om je te laten dopen'.

Enkele vragen:

Lees voor jezelf het gedeelte over de doop nog eens door.

- Waarom dopen we iemand?
- Wie mag er worden gedoopt?
- Kan iedereen die zegt dat hij of zij gelooft, worden gedoopt? Waarom wel / niet?
- Toen Lydia was gedoopt, verzocht zij Paulus en zijn reisgenoten om in haar huis te verblijven (16:15). Onder welke categorie vruchten valt dit?

Eindnoten:

ⁱ Alvorens iemand gedoopt werd in de oude christelijke kerk, ging daar een lange voorbereiding (soms wel drie jaar) aan vooraf. De doopkandidaten ontvingen kerkelijk onderwijs en werden catechumenen genoemd (vgl. ons woord 'catechisanten').

ⁱⁱ Lees Lucas 9:57-62. In dit gedeelte gaat het over discipelschap – het volgen van de Heer Jezus. Zolang er nog sprake is van een 'eerst' (vs. 59) of een 'maar' (vs. 61), zijn wij niet geschikt om een discipel van de Heer Jezus te worden. Dit is de eerste les die iemand die een discipel van de Heer Jezus wil worden, moet leren. Een discipel kan niet zeggen: "Ik wil u wel volgen, maar ik zit nog vast aan mijn ongelovige vader; sta mij toe om 'eerst' (...). Of: 'eerst' moet ik afscheid nemen van hen die in mijn huis zijn. Als wij niet bereid zijn om de Heer Jezus de 'eerste' plaats in ons leven te geven, kunnen wij geen discipel van Hem zijn. De doop heeft alles met discipelschap te maken, partij kiezen voor de Heer Jezus, Hem volgen en in nieuwheid van leven wandelen. De Heer stelt de aspirant-discipel voor de keuze: óf Ik kom op de eerste plaats in je leven en je 'laat los' wat je hier van weerhoudt, óf je houdt vast aan je vader, je huisgenoten, je... en dan kun je mijn discipel niet zijn (vgl. Luc. 14:25-33). Let wel: het gaat hier over 'discipelschap' en niet over onze 'behoudenis'.

Helaas wordt in de hedendaagse christenheid een zeer vertekend beeld gegeven van discipelschap en het christen-zijn. De Heer Jezus zegt: Bereken de kosten als je een discipel van Mij wilt worden (Luc. 14:28vv.). Een discipel is een 'kruisdrager' (en daarmee is geen gouden kruisje aan een halsketting bedoeld). Reken op tegenstand van de mensen, ook van hen die dicht bij je staan: je vader, je moeder, je vrouw, je vriend, etc. Jezus navolgen, is geen snoepreisje naar de eeuwigheid. De vossen hebben hollen en de vogels van de hemel hebben nesten, maar de Zoon des mensen had geen plek om het hoofd neer te leggen. Maar wat voor evangelie wordt er vandaag gepredikt? "Geloof in Jezus en je zult gelukkig worden. Jezus maakt dat je problemen als sneeuw voor de zon verdwijnen. Hij geneest je van ziekte. Hij bezorgt je een goede baan...Hij maakt al je dromen waar! Petrus stelde de Heer Jezus eens een (ongeestelijke) vraag, die al vaak herhaald is: Zie, wij hebben alles verlaten en zijn u gevolgd; wat zal dan voor ons zijn? (Matt. 19:27). Wat zit er voor ons in, wat levert het ons op? Zijn we op het juiste geestelijke niveau als we dit soort vragen aan de Heer Jezus stellen? Berekenen we de kosten om ons af te vragen wat het ons oplevert? Is discipelschap een soort speculatie: als ik dit investeer, levert het me zoveel op? Toch is dit het evangelie dat door hedendaagse predikers en evangelisten wordt verkondigd. Mensen worden 'lekker' gemaakt met een ander evangelie, en dat is geen evangelie (Gal. 1:6,7). De betekenis van de doop heeft bij hen dan ook een heel ander karakter gekregen dan ermee wordt bedoeld. Het in nieuwheid van leven wandelen, vult men in als 'gelukkig' worden. Begrippen als doop en discipelschap hebben niet meer dezelfde 'lading' die door de Schrift eraan gegeven wordt. Dit moet gezegd worden, omdat we in de christenheid te maken hebben met een Babylonische spraakverwarring. Als wij met christenen over doop, discipelschap etc. spreken, denken we dat we het over hetzelfde hebben. Dit is echter niet zo. Wij leven in de eindtijd. Over het algemeen kunnen mensen de gezonde leer niet meer verdragen. Naar hun eigen begeerten verzamelen ze voor zichzelf leraars om zich het gehoor te laten strelen. De waarheid is niet langer in tel. Fabels wil men horen. En de leraars, predikanten en evangelisten geven het volk waar het om vraagt (2 Tim. 4:3-4). Zij echter die het woord van de waarheid recht snijden (2 Tim. 2:15), zullen merken dat ze steeds meer in de 'verdrukking' komen. Neem daarom de woorden van Paulus ter harte: "Maar jij, wees nuchter in alles, lijd verdrukking, doe het werk van een evangelist, vervul je dienst ten volle" (2 Tim. 4:5).